



Spending review - nucleair passief

Werkgroep: FOD BOSA, FOD
Economie, NIRAS, IF, externe
expert

- kleedkamers, magazijn...
- **Het behandelingsgebouw voor laag- en middelactief vast afval 123Y** werd gebruikt voor verwerking en conditionering van laagactieve alfavoudend en alfaverdacht metalen vast afval (123A) en het middelactieve vast afval (123B),

6. Conclusies en aanbevelingen

6.1. De raming van de AS IS en TO BE van de passiva

6.1.1. Overzicht van de raming AS IS en TO BE

Om op een gecoördineerde en gestructureerde manier te werken werd door de werkgroep een tabel ontwikkeld waarin, voor elk van de passiva, voor alle gebouwen en afvalloten binnen de perimeter van het betrokken passief een korte beschrijving, de *completion rate* en de gerealiseerde en toekomstige uitgaven werden opgenomen. Deze structuur kan als basis worden genomen om de toekomstige financiële rapportering uit te voeren.

Daarbij wordt een opdeling gemaakt tussen de ontmantelings- en beheerskosten van de betrokken instellingen (in het groen) en de kosten aangerekend door NIRAS (in het blauw).

Het totaal van de gedane uitgaven van de 3 betrokken fondsen bedroeg op 31/12/2021 (voor het SCK 31/12/2020):

Tabel 1. Overzicht van de totale uitgaven (AS IS) van de passiva

In M€ (excl. btw)	Ontmanteling Beheer Realisatie Standby	Afvalbeheer NIRAS	Niet toewijsbaar	V/C	Opslag	Berging	Totaal
SCK	233,8	44,7	2,8	23,6	16,1	15,5	336,5
BP	445,1	536,4	365,0	32,3	13,1	90,9	1.482,9
IRE	67,6	17,6	1,7	4,6	1,1	5,3	97,7
Totaal	980,4	636,4	369,5	84,1	46,3	127,2	1.932,7

Daarbij werd een onderscheid gemaakt tussen volgende kosten:

Ontmanteling en beheer	<p>De kosten van respectievelijk SCK, BP/NIRAS, en IRE gerelateerd aan:</p> <ul style="list-style-type: none">- De ontmanteling van de installatie of het gebouw (uren, investeringen, aankopen...).- Stand-bykosten zolang installaties en gebouwen niet volledig zijn ontmanteld;- Kosten gerelateerd aan de realisatie van de installaties of gebouwen (uren, investeringen, aankopen...) noodzakelijk voor het beheer van de nucleaire passiva;- Beheerskosten (voor SCK/IRE) van juridische en contractuele verplichtingen (vergunningen, ontmantelingsplan en rapport, erkenningsdossiers voor het afval, vrijgavedossiers, honorarium en retributies FANC en NIRAS).
------------------------	--

Afvalbeheerkosten NIRAS	De kosten van NIRAS gerelateerd aan het afvalbeheer door NIRAS en Belgoprocess (excl. V/C, opslag en berging): de kosten om het afval te karakteriseren en te accepteren, om gebouwen en installaties te erkennen, naast diverse andere administratieve en technische taken. Verder worden kosten gemaakt die betrekking hebben op de capaciteitsreservatie en de gemeentebelastingen. Ten slotte zijn er nog RD&D-activiteiten die betrekking hebben op het verdere onderzoek naar de berging van het afval van de categorieën A, B en C.
Verwerking/Conditionering	De kosten aan een bepaald eenheidstarief gerelateerd aan de verwerking en de conditionering van het geproduceerde afval, met inbegrip van de bijdrage aan de capaciteitsreservatie.
Opslag	De kosten gerelateerd aan de opslag van het afval (retributies aan de opslag via FLTOPS (het Fonds op lange termijn - opslag van geconditioneerd afval)).
Berging	De kosten gerelateerd aan de berging van het verwerkte afval (retributies aan de berging via FLTSUR /FLTGEO - het Fonds op lange termijn - respectievelijk oppervlakteberging en geologische berging).

Het totale saldo van de fondsen bedroeg op 31/12/2021 (voor SCK worden in hoofdstuk 2 de ontvangsten en uitgaven tot 31/12/2020 uitgesplitst, onderstaande tabel geeft eveneens het saldo eind 2021):

Tabel 2. Saldo van de fondsen op 31/12/2021

(in M euro)	Stortingen tot eind		Financiële opbrengsten tot eind		Uitgaven tot eind		Saldo tot 31/12	
	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021
SCK	262,3		101,1		336,5		26,9	16,0
BP		1.489,2		20,9		1.482,9		52,8 ¹
IRE		97,8		0,4		97,7		0,4
Totaal	1.894,4		122,4		1.917,2			

De toekomstige uitgaven werden geraamd door elk van de instellingen volgens het principe van de *overnight cost* (alsof de uitgave vandaag zou plaatsvinden):

¹ Pas vanaf 2005 is er gewerkt met een analytische boekhouding per fonds. NIRAS moet zich tot en met 2004 voor het fonds BP1/BP2 baseren op samenvattende documenten. Dit betekent concreet dat er voor het passief BP1/BP2 momenteel geen gedetailleerd zicht is op de financiële opbrengsten, diverse opbrengsten of de uitgaven tot en met 2004. Momenteel werken er 2 consultants van PwC om de historiek van de intra-fondsbewegingen (waaronder het passief BP1/BP2) te reconstrueren. NIRAS heeft zich gebaseerd op het saldo van het fonds op 31/12/2004 (141.192.401,91 euro) om vanaf dat moment verder te werken met een analytische boekhouding. Dit heeft tot gevolg dat het verschil van de gekende stortingen en financiële opbrengsten enerzijds en de uitgaven anderzijds verschilt van het geregistreerde saldo van 52,8 miljoen euro.

Tabel 3. Totale geraamde toekomstige uitgaven voor de passiva

In M€ (excl. BTW)	Ontmanteling beheer incl. contingency	Afvalbeheer incl. contingency	V/C	Opslag	Berging	Saldo leidende beginselen	Beheerkost NIRAS	Nog niet getransfereerd Geconditioneerd Afval	Totaal
SCK	461,7	116,6	16,5	10,6	122,6	33,9	8,0	11,8	781,6
BP	1.879,1		50,0	21,6	207,6	185,3	884,0	1.982,9	5.210,5
IRE (SMART)	138,0		18,8	17,5	99,0		98,9		372,2
Totaal	2.478,8	116,6	85,3	49,7	429,2	219,2	990,9	1.994,7	6.364,3

Daarbij worden de opdeling van de kosten zoals gebruikt in de AS IS aangevuld met volgende categorieën:

Het saldo van de leidende beginselen	<p>De retributies verschuldigd door de producenten zolang niet alle kosten die noodzakelijk zijn voor het langetermijnbeheer van hun afval gedekt zijn. En ook al moeten de retributies in principe nog altijd gestort worden op het ogenblik van de overname van het afval door NIRAS, mag deze laatste voortaan vervroegde stortingen vragen, om er zeker van te zijn dat ze op elk moment over voldoende middelen beschikt en zo de continuïteit van het beheer op lange termijn te verzekeren.</p> <p>Aangezien het onmogelijk is om de eventuele onderfinancieringen voortdurend door te berekenen in de kosten van de overname van het toekomstige afval, bepalen de leidende beginselen dat de berekening van de retributies niet alleen op het geplande afval moet steunen, maar ook op het afval dat al overgenomen is. Als op het ogenblik van de berekening wordt vastgesteld dat de geheven middelen niet volstaan om de activiteiten inzake het beheer op lange termijn te dekken, moet het verschil worden bijgesteld volgens de regels die NIRAS en de producenten overeengekomen zijn.</p>
Het nog niet getransfereerd geconditioneerd afval	Geconditioneerd afval waarvoor nog geen getekend proces-verbaal van acceptatie en transfer (PVA/PVT) bestaat.

Hoewel het de opzet was dat de raming van de uitgaven van de passiva via een gestandaardiseerd model zou gebeuren, zijn de betrokken partijen vertrokken vanuit hun eigen ramingen gebaseerd op bestaande documentatie. Dit maakt dat de ramingen werden uitgevoerd:

- Voor het passief SCK:
 - o in courante waarden (incl. inflatie) voor de periode 2023-2028;
 - o in euro 2020 voor de planning vanaf 2028;
 - o in euro 2020 voor de leidende beginselen.
- Voor het passief BP1/BP2:
 - o in euro 2020 voor de leidende beginselen;
 - o in euro 2021 voor de overige ramingen.
- Voor passief IRE:
 - o in euro 2021.

Op te merken valt dat, met name voor het passief BP1/BP2, de huidige raming sterk afwijkt van de raming zoals die is opgenomen in de 4e inventaris van het nucleaire passiva² (INP4: 2 443,216 MEUR 2015). De voornaamste verschillen tussen INP4 en de huidige spending review kunnen voor het passief BP1/BP2 als volgt worden samengevat:

- Impact door inflatie: 11% van de verhoging;
- Evolutie nieuwe projecten sinds INP4 (zie fase in realisatie/te realiseren): 30% van de verhoging;
- Stijging retributies, nog te transfereren geconditioneerd afval, saldo leidende beginselen en studieactiviteiten voor de berging van het afval categorie B en C: 54% van de verhoging.

In de opzet van de tabel was het de bedoeling om voor alle gebouwen, installaties en afvalloten binnen de perimeter van het betrokken passief ook de planning van de toekomstige uitgaven per 5 jaar uit te splitsen. Dat is binnen het tijdsbestek van deze spending review niet gelukt. Er is, voor zover mogelijk, wel een globale langetermijnplanning opgemaakt.

6.1.2. Analyse van de geraamde kosten

De ontmanteling van de nucleaire installaties vormt een belangrijke kost en dit al naargelang de omvang en kenmerken van de te ontmantelen installaties in een passief. De nog te ontmantelen installaties voor het passief BP1/BP2 zijn in aantal het talrijkst en specifiek zijn er op site BP1 nog installaties aanwezig (gebouw 5/22, gebouw 121, gebouw 126, gebouw 131X) met een hoge alfa-besmettingsgraad die een gepaste ontmanteling vergen. Voor het passief SCK zullen vooral de ontmanteling van de BR2 en in mindere mate BR1 en LHMA een uitdaging vormen. Voor het passief IRE, met vooral gebouw 6, is de omvang van de ontmanteling relatief beperkt.

De ontmanteling van de installaties zal aanleiding geven tot ontmantelingsafval van zowel categorie A (oppervlakte berging) als categorie B (geologische berging). Ook hier is voor passief BP1/BP2 de kost het hoogst en dit zowel door de hoeveelheid ontmantelingsafval als door een belangrijke hoeveelheid categorie B-afval dat wordt geproduceerd.

Naast de ontmanteling (en hieruit voorkomend ontmantelingsafval), wordt er binnen elk passief tevens radioactief afval en kerntechnisch materiaal beheerd. Voor het passief BP1/BP2 vormt dit een heel belangrijke kostencomponent gezien de hoeveelheid en kenmerken van het te beheren afval, het merendeel categorie B-afval. Voor het passief SCK vormt het categorie B-afval afkomstig van het beheer van het kerntechnisch materiaal de belangrijkste kostenfactor.

Naast de kosten voor afvalverwerking, opslag en berging, dient elk passief als "afvalproducent" een bijdrage te leveren aan de NIRAS globale afvalbeheerkosten en dit tot het einde van het beheer van het radioactief afval ten laste van het betrokken passief.

Vandaag wordt er binnen elk passief fonds geen onderscheid gemaakt in de financiering van enerzijds kosten met betrekking tot "ontmanteling" (exclusief ontmantelingsafval) en "afvalkosten (inclusief ontmantelingsafval en afvalbeheer NIRAS).

² De opdracht Inventaris Nucleaire Passiva niet dezelfde als de opdracht in het kader van deze spending review. De INP is een momentopname van alle nucleaire installaties, geeft zicht op de afvalhoeveelheden en de kosten die het afvalbeheer en de ontmanteling van de installaties met zich zullen meebrengen en helpt om nieuwe nucleaire passiva te voorkomen, die zouden ontstaan door een gebrek aan vooruitziendheid of een onderschatting van de kosten. Het INP wordt opgemaakt om de 5 jaar.

6.1.3. Aanbevelingen

Het is belangrijk om in de opvolging van de nucleaire passiva een onderscheid te maken tussen de activiteiten van "ontmanteling" en "afvalbeheer". Dit kan minimaal door een beter georganiseerde en gestructureerde administratieve opvolging. Een alternatief zou kunnen zijn om voor elk van de activiteiten een apart fonds op te richten. De toegevoegde waarde hiervan dient echter geëvalueerd te worden.

6.2. Rollen en verantwoordelijkheden

6.2.1. Analyse

De Staat heeft NIRAS belast met de sanering van de passiva, waarbij NIRAS op zijn beurt de uitvoering van de saneringswerken van de gelijknamige passiva aan het IRE, respectievelijk het SCK CEN heeft toevertrouwd. De saneringswerken voor de passiva BP1/BP2 worden uitgevoerd door dochteronderneming Belgoprocess.

Daarbij speelt de Raad van Bestuur van NIRAS een cruciale rol, de verantwoordelijkheid voor de goedkeuring van de vijfjarenplannen (voor BP1/BP2), het jaarbudget en de jaarlijkse afsluiting ligt bij de Raad van Bestuur van NIRAS, weliswaar na advies van het betrokken stuur- en toezichtcomité.

Bij de uitvoering van de saneringswerken door respectievelijk SCK, Belgoprocess en het IRE wordt vastgesteld dat de contracten (of spelregels) tussen NIRAS en elk van de exploitanten verschillen en niet coherent zijn. Immers, de conventies tussen NIRAS en de Belgische staat werden opgemaakt op verschillende momenten in het verleden en volgens de omstandigheden/randvoorwaarden op dat moment.

6.2.2. Aanbevelingen

Het is aangewezen om de rollen en verantwoordelijkheden van elk van de actoren opnieuw af te bakenen en te harmoniseren over de passiva heen:

- **De rol van de overheid en de rol van NIRAS en zijn Raad van Bestuur.**
Vandaag ligt, conform de conventies tussen NIRAS en de federale Staat, de financiële verantwoordelijkheid bij de federale Staat en worden de beslissingen met betrekking tot budget, vijfjarenprogramma's (vandaag enkel van toepassing voor BP1/BP2), afrekeningen genomen door de Raad van Bestuur van NIRAS. Het is aangewezen om het kader waarin dit gebeurt te evalueren (zie 7.4. kader en planning), en de rollen en verantwoordelijkheden opnieuw te bevestigen.
- **De rol van het stuur- en toezichtcomité.**
De rol dient te worden geëvalueerd en geharmoniseerd voor alle passiva: in de bestaande huishoudelijke reglementen heeft het stuur- en toezichtcomité formeel gezien een adviserende rol. Daarbij is het onder meer aangewezen dat er naast de specifieke stuur- en toezichtcomités, ook overkoepelend voor alle passiva kan worden gewerkt.
- **De rol van NIRAS en de exploitanten (Belgoprocess, IRE en SCK CEN).**
Een harmonisatie en standaardisering van de contracten tussen NIRAS en de exploitanten is aangewezen. In het kader van het toevertrouwen van de uitvoering

van de sanering aan de exploitanten kan ook worden nagegaan in hoeverre het uitbesteden van saneringsactiviteiten aan onderaannemers met ervaring inzake saneringen, een positieve bijdrage inzake organisatie, tijdsduur en kosten zou kunnen betekenen. Binnen het tijdsbestek van deze spending review is die analyse niet gemaakt.

- **De rol van een nieuw op te richten "Commissie voor de nucleaire passiva"**
Naar analogie met de commissie voor de nucleaire voorzieningen kan de commissie nucleaire passiva de activiteiten met betrekking tot de passiva overzien, adviseren en begeleiden. De commissie zou stapsgewijs adviezen rond de huidige aanbevelingen kunnen uitwerken (zowel financieel-technisch als beheertechnisch rond bijvoorbeeld de governance van de passiva, de vraag rond al dan niet uitbesteding, de methodologie van de ramingen,...) in functie van de prioriteiten en daarna ook de uitwerking ervan kunnen opvolgen. Idealiter kunnen de eerste adviezen worden uitgewerkt in functie van het programma 2024-2028. Ten einde de adviezen zo veel mogelijk te objectiveren zou een mogelijke samenstelling kunnen zijn: NIRAS, AD Energie (FOD Economie), FANC, FOD BOSA, aangevuld met een aantal externe experts.

6.3. De perimeter van het passief

6.3.1. Analyse

Gelet op het feit dat er op de verschillende sites zowel exploitatie als sanering van passiva plaatsvindt is het niet altijd eenvoudig om de perimeter van het passief exact af te bakenen, bijvoorbeeld:

- Het risico bestaat dat een gebouw, installatie of terrein dat tot het passief behoort een andere bestemming (een nieuwe nucleaire toepassing) krijgt in het kader van de exploitatie van een site, maar de financiële verantwoordelijkheid systematisch bij de federale Staat blijft liggen.
- In het kader van het passief IRE ligt een ontwerp van nieuwe overeenkomst/conventie ter ondertekening van de bevoegde Ministers dat de verantwoordelijkheden voor de gebouwen en installaties exact afbakent. De vraag van de toenmalige voogdijminister dateert van 23 juni 2011.
- In de perimeter van het passief BP1/BP2 (en in bijlage 2) bevinden zich gebouwen/installaties waarvoor, volgens de erfpachtovereenkomst van 17/03/2010 tussen de Belgische Staat en NIRAS, NIRAS de financieel verantwoordelijke is voor de kosten van de ontmanteling van het desbetreffende gebouw.
Het is wel zo dat, onder het principe van 'vervuiler betaalt', de kosten volledig of grotendeels worden doorgerekend aan het passief BP1/BP2 (omdat het gebouw bijvoorbeeld wordt gerealiseerd om afval van BP1/BP2 op te slaan of te verwerken).

6.3.2. Aanbevelingen

De (financiële) perimeter dient naast de gebouwen eveneens de installaties te bevatten die er deel van uitmaken.

Er dienen duidelijke regels opgesteld te worden met betrekking tot het vaststellen en het wijzigen van deze perimeter, zoals de voorwaarden voor het verwijderen uit de perimeter, voor het uitbreiden van de perimeter met nieuwe installaties (onontbeerlijk bij de sanering en met een verantwoording van het gebruiksperscentage ervan voor de sanering).

Bijvoorbeeld wanneer ervoor gekozen wordt om een gebouw, installatie of terrein te

behouden voor een andere bestemming (zijnde een nieuwe nucleaire toepassing), dan dient de vergunninghouder schriftelijk de technische en financiële verantwoordelijkheid op zich te nemen voor de residuele besmetting die achterblijft en wordt het desbetreffende gebouw, installatie en terrein buiten de perimeter van het passief gebracht. Het besluitvormingsproces hiervoor dient duidelijk beschreven te zijn, waarbij op eenduidige wijze verantwoordelijkheden vastgelegd worden.

6.4. Kader en planning

6.4.1. Analyse

Een cruciaal aspect bij het bepalen van de vereisten van de financiering is het opstellen van een basisplan of programma, met hieraan gekoppeld een gestandaardiseerde kostenanalyse.

De overeenkomst van 23 juni 2005 tussen de Belgische Staat en NIRAS (met betrekking tot BP1/BP2) bepaalde dat binnen de vijf jaar na ondertekening van de overeenkomst, een aanvulling op de overeenkomst zou bepalen welk eindresultaat men beoogt met de saneringsactiviteiten van het passief BP1/BP2.

Die einddoelstelling voor het passief BP1/BP2 is tot op vandaag nog niet expliciet vastgelegd. Ook voor het passief SCK en de passiva IRE is er geen einddoelstelling met een duidelijke operationele en financiële planning vastgelegd.

Voor het passief BP1/BP2 wordt er vandaag wel gewerkt met een concreet programmaplan (dat is geïntegreerd in de NIRAS/BP Industriële en Saneringsplannen voor de site BP1 en de site BP 2 (INSAP1&2), evenals een geraamd budget per 5 jaar. Er zijn initiatieven lopende om het werken met de vijfjarenplannen ook uit te breiden naar het passief SCK CEN en het passief IRE.

Bij het opvragen van de documentatie omtrent de stand van zaken van de passiva werd vastgesteld dat scope van de drie passiva niet dezelfde is, dat ze op een heel verschillende manier worden beheerd, en dat de raming van de toekomstige uitgaven nog niet op een coherente manier wordt uitgevoerd.

De raming van de toekomstige uitgaven betreffen deels eigen ramingen uitgevoerd door de betrokken partijen (voor wat betreft onder meer de raming van ontmantelingskosten, de raming van beheerskosten) en deels ramingen van NIRAS (voor wat betreft de afvaltarieven).

Voor de berekening van de ontmantelingskosten wordt er gebruik wordt gemaakt van een gestandaardiseerd model dat in België wordt gehanteerd door NIRAS in het kader van haar opdracht Inventaris Nucleaire Passiva, alsook door het SCK CEN voor eigen gebruik of valorisatie zowel binnen België als daarbuiten, bestaat er vandaag nog geen formeel proces van validatie van de uitgevoerde kostenevaluaties. Voor wat betreft de door NIRAS gehanteerde afvaltarieven bestaat er echter wel een validatie die is vastgelegd met de afvalproducenten.

6.4.2. Aanbevelingen

Het bepalen van een einddoelstelling voor de sanering van elk passief kan enerzijds het bewustzijn over de te dragen financiële lasten vergroten en kan ook anderzijds het risico verkleinen dat acties en beslissingen onvoldoende gericht zijn op het realiseren van de beoogde doelstellingen.

Gelet op het feit dat er op de verschillende sites zowel exploitatie als sanering (incl. industrieel afvalbeheer) van passiva plaatsvindt, kan er vertrokken worden vanuit een

globaal 'businessplan' of een strategische visie over hoe de site er in de toekomst zal uitzien. Het luik van de nucleaire passiva dient daarin ingepast te worden (met strikte en duidelijke regels voor het afbakenen van de perimeter – zie hoofdstuk 7.3).

De doelstelling dient te worden vertaald naar een korte-en middellange termijn programmaplan dat een bepaalde periode omvat van meerdere 10-tallen jaren en dit al naargelang de situatie binnen een nucleair passief. Voor de korte-termijn activiteiten dient, zoals vandaag de praktijk is voor het passief BP1/BP2 per 5 jaar een concreet programmaplan en budget voor te worden uitgewerkt.

Om de continuïteit te verzekeren wordt voorgesteld om twee eerstvolgende 5 jaren te beschouwen waarbij een concreet uitgewerkt programma met budget voor de eerste 5 jaar en een minder uitgewerkt programma met budget dat vooral de continuïteit moet aangeven van het voorafgaand 5-jaren programma. Aldus ontstaat een cyclus van "10 - jarenprogramma" die om de 5 jaar wordt herzien in detail, waarbij telkens wordt aangegeven op welke manier dit bijdraagt aan de einddoelstelling.

De plannen dienen periodiek te worden geactualiseerd, gelet ook op de lange termijn en de vele onzekerheden die er spelen, met een formele rapportering over bereikte (en eventueel aan te passen) doelstellingen op korte en lange termijn. De, in het kader van deze spending review, ontwikkelde opvolgingstabel kan daarvoor een leidraad zijn. Het proces dient in elk geval ook te worden afgestemd op dat van de Inventaris Nucleair Passief.

Het is aangewezen om de doelstelling met betrekking tot het eindresultaat en de tien- en vijfjarenplannen te formaliseren, zowel op het vlak van de operationele planning als het financieel kader, om de continuïteit van de uitvoering van de saneringsprogramma's te garanderen.

Het is aangewezen om voor te leggen voor akkoord aan de Ministerraad:

- De einddoelstelling van elk passief, met een operationele en financiële planning;
- De vijf- en tienjarenplannen, met een operationele en financiële planning en de manier waarop ze bijdragen aan de einddoelstelling.

De plannen dienen ook te worden afgestemd met het FANC teneinde een duidelijk zicht te hebben op prioriteiten (veiligheid gerelateerd) voor sanering en de verantwoording hiervoor.

Voor de uitwerking van de planning dienen de aanpak, methodologie en bronnen in kaart te worden gebracht en geharmoniseerd te worden, onder meer:

- De methodologie voor kostenberekening en behandeling van onzekerheden. Teneinde een volledig inzicht te krijgen van de kosten voor sanering van de passiva dient de methode die gebruikt wordt bij de berekening van kosten voor ontmanteling en radioactief afvalbeheer uitvoerig beschreven te worden. Deze omvat de uitgangssituatie (basis), de gemaakte veronderstellingen (tarieven voor afval (V/C/O/B), beschikbaarheid berging, aanvang en duurtijd sanering, beschikbaarheid installaties, ...), de ervaringsfeedback en de behandeling van onzekerheden.
- De structuur van het model voor de berekening van de ontmantelingskosten (incl. R&D kosten voor het historische afval);
- de hypothesen die aan de basis liggen voor de opmaak van de initiële ontmantelingsplannen;
- Een duidelijke opsplitsing tussen de kosten van elk van de actoren (NIRAS, Belgoproces, SCK CEN en IRE).
- De documenten die gebruikt worden als basis voor de opmaak van de inventaris

nucleair passief (INP) door NIRAS en de industriële en saneringsplannen (INSAP).

Het proces van de raming dient ook te worden geformaliseerd, met een duidelijke scheiding tussen de opmaak van de ramingen en de validatie ervan.

Tot slot, bij de beslissing van de realisatie van nieuwe gebouwen of installaties (bv. een alternatief voor de opslaginstallatie voor het bitumenafvalproduct opgeslagen in gebouw Eurostorage op BP1 - gebouw 127 waar een veiliger opslag zich opdringt) dient de analyse gemaakt te worden tussen de noodzaak van de realisatie van een nieuwe tussentijdse fase versus de finaliteit van de berging van het afval (en wat er met afval zou moeten gebeuren om eventueel voor berging aanvaardbaar te worden). Indien mogelijk kunnen hier internationale benchmarks voor gebruikt worden (door bijvoorbeeld een internationale workshop).

6.5. Financieel beheer en rapporteringen

6.5.1. Analyse

In de algemene rekening 2020 van het algemeen bestuur van de federale Staat werd tot nog toe geen enkele voorziening voor toekomstige kosten geboekt. De werkzaamheden zijn zeker op de afsluitingsdatum van het boekjaar maar er is nog geen betalingsverplichting, wat beantwoordt aan de criteria voor een voorziening.

De manier waarop er wordt gerapporteerd over de uitvoering van de sanering en de aanrekening op de fondsen verschilt voor elk van de passiva: bv. structuur van de rapportering, betaling investeringen vs. afschrijvingen IRE, ...

Op de balans van het technisch passief BP (dat een subonderdeel is van de balans van NIRAS) wordt enerzijds het saldo van het fonds BP1/BP2 weergegeven en worden er anderzijds ontmantelingsprovisies (die effectief gestort worden) aangelegd voor specifieke installaties. Het betreft de:

- de installaties die deel uitmaken van een getarifeerd proces ('prijzsettingsinstallaties) en dus ten laste zijn van én het technisch passief én andere producenten;
- de installaties die enkel nieuwe investeringen bevatten uitgevoerd na 1989 (en die geen deel uitmaken van de PZ-installaties);
- een aantal specifieke installaties waar, conform de erfpachtovereenkomsten van 17 maart 2010 tussen de Belgische Staat en NIRAS, NIRAS de financieel verantwoordelijke ontmanteling is die de kosten van ontmanteling van het desbetreffende gebouw moet dragen.

De basis waarop beslist wordt om een (te volstorten) provisie aan te leggen is niet altijd duidelijk, bijvoorbeeld:

- Waarom staat een installatie, die in principe onder de verantwoordelijkheid van NIRAS valt op de balans van het fonds BP?
- Waarom worden er voor bepaalde installaties die nieuwe investeringen bevatten provisie aangelegd en voor andere dan weer niet?

6.5.2. Aanbevelingen

Conform de opmerking van het Rekenhof, dienen de passiva te worden opgenomen in de algemene rekening van het algemeen bestuur van de federale Staat als voorziening voor risico's en kosten. De raming opgenomen in deze spending review kan daarvoor als basis dienen en dient op regelmatige basis te worden geactualiseerd.

De financiële rapportering en de rapporteringslijnen dienen te worden geharmoniseerd over de verschillende passiva heen, met een opsplitsing van de kosten tussen de exploitanten (BP, SCK en IRE), de afvalbeheerkosten van NIRAS en de kosten voor verwerking, conditionering, opslag en berging.

Er dient een duidelijk en formeel kader te worden vastgelegd van welke installaties worden geprovisioneerd binnen NIRAS en welke installaties in de toekomst volledig moeten worden gefinancierd door de passiva.